

Hz. Peygamber'in (sav) Sünnetinde Kadir Gecesi Ve Bayram

Allah Teâlâ (cc) Hazretlerinin Kur'ân-ı Kerîm'de inzâl buyurmuş olduğu "Kadir" sûresi 97. sûre olup Ramazan ayında -özellikle son on günü içinde- gizlenmiş olan mukaddes bir geceden, "Leyle-i Kadir"den bahsetmektedir.

Rahmân ve Rahîm (olan) Allâh'ın adıyla.

1. Biz onu (Kur'ân'ı) Kadir gecesinde indirdik.
2. Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilir misin?
3. Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır.
4. O gecede, Rablerinin izniyle melekler ve Rûh (Cebrâîl), her iş için iner dururlar.
5. O gece, esenlik doludur. Ta fecrin doğuşuna kadar.

Bu sûre-i celîlede ifâde edilen ve "Leyletü'l-Kadir" diye isimlendirilen bu kutsal gecenin kudsiyeti hakkında kaynaklarda verilen bilgi ana hatları îtibâriyle şöyledir:

- a) Kur'ân-ı Kerîm bu gecede inmeye başlamıştır.
- b) Bu gecedeki ibâdet, içerisinde "Kadir Gecesi" bulunmayan bin ayda yapılan ibâdetten daha fazîletlidir.
- c) Gelecek bir seneye kadar cereyân edecek olan her türlü hâdiseler Allâh Teâlâ'nın ezeli kazâ ve takdîriyle ilgili meleklerle bu gece bildirilir.¹
- d) Bu gecede yeryüzüne Cebrâîl (as) ve çok sayıda melek iner.
- e) Bu gece tanyerinin ağarmasına kadar esenliktir, her türlü kötülükten uzaktır.
- f) Yeryüzüne inen melekler uğradıkları her mü'mine selâm verirler/onlara esenlik duâsında bulunurlar.

Bu derece kudsiyet ve fazîlete sâhip olan Kadir gecesinin hangi gece olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri hikmetine binâen bu geceyi gizlemiştir. Hz. Âişe (ra) şöyle demiştir: "Nebî (sav), Ramazanın son on günü girince geceyi ihyâ eder, ev halkını uyandırır, eteğini toplayıp bütün ciddiyet ve heyecânıyla ibâdete yönelirdi."² İbn Ömer (ra) naklediyor: Rasûlüllâh (sav) şöyle buyurdu: "Kim Kadir gecesini aramak isterse Ramazanın son yedi gecesinde arasın."⁴

Kadir gecesinin fazîleti gerek Kur'ân'da gerekse Hz. Peygamber'in (sav) hadislerinde zikredilmiş ve müslümanların bu geceyi ihyâ etmeleri istenmiştir. Ancak bu gecenin Ramazan ayının hangi gecesi olduğu konusu gizlenmiştir. Hz. Peygamber (sav) bunu "Kadir gecesi bana gösterildi, sonra onu unuttum-unutturuldum" sözleriyle açıklamaktadır. Kendisine bu konu sorulduğunda da, zaman zaman bu geceyle ilgili olarak Ramazanın son beşinde, yedisinde, dokuzunda yâhut son on günü içinde olduğu yâhut yirmi yedinci gecesi olduğu şeklinde farklı açıklamalarda bulunmuştur. Rivâyetleri değerlendiren İslâm ulemâsı Ramazan ayının yirmiyedinci gecesinin Kadir Gecesi olabileceği tercihinde bulunmuşlardır.

Kadir gecesinin gizli tutulmasından maksat mü'minlerin uyanık, dikkatli ve devamlı Allâh'a ibâdet ve tâat içerisinde olmalarını sağlamaktır. Mü'minler bu geceyi gaflet içerisinde geçirmemeli, ibâdet ve tâatle değerlendirmelidir. Nitekim Efendimiz'in (sav) bir hadîsini Ebû Hüreyre (ra) şöyle nakleder: "Kim Kadir gecesini, fazîletine inanarak ve alacağı sevâbı Allâh'tan bekleyerek ibâdet ve tâatla geçirirse geçmiş günahları bağışlanır."⁵

Hadîs-i şerîfin ifâde ettiği mânâ açıktır: Kadir gecesinin "ihyâ edilmesi" insanın daha önce işlemiş olduğu günahların bağışlanmasına, affedilmesine sebep olacak kadar Allah katında değerlidir. Peki bu geceyi "ihyâ" nasıl olacaktır? Yine hadîs-i şerîfimiz onu şöyle açıklıyor: "İnanarak ve sevâbını

Allah'tan bekleyerek" ibâdet ve tâatte bulunmakla. Yapılacak olan her türlü ibâdetin makbûliyetinin birinci şartı "inanmak" ve "teslîm olmak" yâni inanmanın gereğini yerine getirmektir. Bunu mü'minlerde bulunması gereken bir vasf olarak anlatan yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor: "Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene îmân etti, mü'minler de (îmân ettiler). Her biri Allâh'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine îmân ettiler. "Allâh'ın peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız. İştittik, itâat ettik. Ey Rabbimiz, affına sığındık! Dönüş Sanadır." dediler."6

Kadir gecesinin hangi gece olduğu Efendimiz'e (sav) de gizli idi. Her zaman kulluk şuurunun hassâsiyeti içinde olduğu içindir ki Ramazan gecelerini de aynı hassâsiyet içinde ihyâ ederlerdi, (terâvih ve) nâfile namaz kılar, ashâbını buna teşvîk ederlerdi.7

Hz. Peygamber'in (sav) Kadir gecesine ilgili olarak edâ ettiği "Kadir gecesine namazı" adı altında herhangi bir namazı bize intikâl etmiş değildir. Ama Hz. Peygamber (sav) her zaman olduğu gibi ibâdetle meşgûl oluyor, Ramazanın özellikle son on gününde de daha fazla ibâdetle bulunuyordu. Kadir gecesine, Cuma dâhil bütün gecelerden daha fazîletlidir. Bu, Kur'ân âyetiyle sâbittir: "Kadir gecesine bin aydan daha hayırlıdır."8 Yâni Kadir gecesinde kalkıp ibâdet etmek, bu gecede hayırlı işler yapmak Kadir gecesine bulunmayan bin ayda yapılandan daha hayırlıdır. Bu gecenin Ramazan ayı içerisinde gizlenmiş olması şüphesiz bir hikmete bağlıdır; tıpkı Cuma günü içerisinde yapılan duâların icâbet saatinin ve insan hayâtı içerisinde ölümün vaktinin gizlenmiş olması gibi.

Bir defasında Hz. Âişe annemiz Rasûlüllâh'a (sav): "-Ey Allâh'ın Rasûlü, şâyet Kadir gecesine rastlarsam nasıl duâ edeyim?" şeklinde sorduğunda, Peygamberimiz (sav) ona şu duâyı öğretmişti: Allâhümme inneke afüvvün tühıbbu'l-afve fa'fu annî= Allâhım muhakkak Sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet!"9

Ramazanın son on gününe ayrı bir önem verirlerdi. Mescid-i saâdette îtikâfa girerler, ibâdet ve tâatte meşgûl olurlardı. Peygamberimiz'in (sav) bu uygulaması, vefât edinceye kadar devâm etmiştir. Kadir gecesini de bu îtikâfında ihyâ etmek istediğini anlıyoruz. Çünkü îtikaf, nefsin terbiyesini sağlayan bir ibâdet şeklidir. İtikaf, rûhun gıdâsı ve huzur ânıdır. İtikâfta iken Kur'ân-ı Kerîm bol bol okunur, çok duâlar edilir, istiğfarda bulunulur, Peygamberimiz(sav)'e salâtü selâm getirilir. Her yıl on gün îtikâfa girerlerdi, vefât ettikleri yıl bu îtikâfları yirmi gün sürmüş; o yılki Ramazan'da Cibrîl (as)'a Kur'ân-ı Kerîm'i iki defa arz etmişti.10

BAYRAM SABAHİ VE BAYRAM GÜNLERİ:

Bayram günleri müslümanların sevinç ve mutluluk günleridir. Nitekim Hz. Peygamber (sav) Mekke'den Medîne'ye hicret ettiği zaman, Medîneliler'in bayramı olduğunu öğrendi. Medîneliler bu bayramlarında oyun oynar ve eğlenirlerdi. Onların bu hâlini gören Hz. Peygamber (sav), "Allâh Teâlâ size kutladığınız bu iki bayrama bedel olarak daha hayırlısını, Ramazan Bayramı ile Kurban bayramını lütuf olarak vermiştir."11 buyurdu.

Efendimiz'in (sav) bayram günlerine dâir sünneti hakkındaki rivâyetlerden bâzıları:

Enes bin Mâlik (ra) şöyle demiştir: "Rasûlüllâh (sav) Ramazan Bayramı günü, birkaç tane hurma yemeden bayram namazına çıkmazdı."

Murecce' bin Recâ da şöyle dedi: Bana Ubeydullâh şöyle dedi: "Bana Enes, "Peygamber'in (sav) bu hurmaları tek adetli olarak (yâni bir-üç-beş şeklinde) yediğini rivâyet etti."12

İbn Abbas (ra) şöyle demiştir: "Peygamber (sav) bir Ramazan Bayramı günü namazgâha çıktı ve iki rek'at namaz kıldı. Ondan evvel de sonra da hiçbir namaz kılmadı. Yanında Bilal de vardı."13

Ebû Said el-Hudrî'den (ra) şöyle demiştir: "Rasûlüllâh (sav) Kurban Bayramı ile Fıtır (Ramazan) Bayramı günlerinde musallâya14 çıkardı. Orada evvelâ namaza başlardı. Namazı kıldırıp selâm verince cemaat namaz kıldıkları yerlerinde otururlarken ayağa kalkar ve insanlara karşı dönerdi.

Şâyet kendisinin bir müfreze göndermek ihtiyâcı olursa bunu insanlara zikreder yâhut kendisinin bundan başka bir şeye ihtiyâcı olursa kendilerine bununla emreyler idi...“15

Câbir bin Abdillâh (ra) şöyle dedi: “Bayram günü Rasûlüllâh (sav) ile birlikte namazda hazır bulundum. Hutbeden önce ezansız ve ikâmetsiz olarak namaza başladı. Sonra Bilal’e dayanarak ayaküstü durup Allâh’a karşı takvâ üzere bulunulmasını emretti, Allâh Teâlâ’ya itâate teşvîk ederek halka va’z ve tezkîrde (hatırlatmada) bulundu. Sonra yürüdü, kadınların bulunduğu tarafa gelince onlara da va’z ve tezkîrde bulundu...“16

İbn Abbas (ra) şöyle dedi:

Allâh’ın Peygamber’i (sav) ile Ebû Bekir, Ömer ve Osman (ra)’la birlikte fitır (Ramazan) Bayramı namazında hazır bulundum. Bunların hepsi de namazı hutbeden evvel kıldırır sonra da hutbeyi okurdu. Allâh’ın Peygamber’i (sav) hutbeden sonra (minberden) aşağı indi. (Cemaat dağılmadan bilhassa kadınlar çekilmeden erkeklerin çıkmaması için) eliyle ‘oturun’ diye işâret edip erkekleri oturturkenki hâli şu anda gözümün önündedir. Sonra erkeklerin saflarını yara yara kadınların saflarına kadar gitti. Bilal de berâberinde idi. Peygamber (sav): “Ey Peygamber! Mü’min kadınlar-Allâh’a hiçbir şeyi eş tutmamaları, hırsızlık yapmamaları, zinâ etmemeleri, evlâdlarını öldürmemeleri, elleri ile ayakları arasından bir iftira düzüp getirmemeleri, herhangi bir iyilik husûsunda sana âsî olmamaları şartıyla-sana bey’atlaşmaya geldikleri zaman bey’atlarını kabûl et, onlar için mağfîret dile. Çünkü Allâh çok mağfîret edici, çok rahmet eyleyicidir.” (Mümtehine,12) âyetini okuyup bitirdi. Sonra:

-Sizler bu bey’at üzere sâbit misiniz? diye sordu. İçlerinden kim olduğu râvîce bilinmeyen yalnız bir kadın (ki kadınlar içinde ondan başkası Peygamber’e (sav) cevap vermedi):

-Evet yâ Rasûlallâh! dedi. Rasûlüllâh (sav):

-Mâdem ki öyledir, sadaka verin buyurdu. Bilal elbisesini yayıp:

-Babam anam size fedâ olsun! Haydi gelin atın, dedi. Onlar da halkalarını, yüzüklerini Bilal’in elbisesi içine atmaya başladılar.“17

Bayramlarda yapılması mendub olan/dînimizin güzel gördüğü hususlar vardır: Bayram sabahında erken kalkmak; gusletmek; misvak kullanmak, ağzı temizlemek; güzel koku sürünmek; en güzel elbisesini giyinmek; Allâh’ın verdiği nimetlere şükretmek için sevinçli ve neşeli görünmek, karşılaşılan mü’min kardeşlere karşı gülyüz göstermek; elden geldiği kadar fazla sadaka vermek; Bayram gecelerini ibâdetle geçirmek müstahab ve güzel bulunmuştur. Ramazan Bayramı’nda sabahleyin namazdan önce tatlı bir şey yemek. Varsa bunun hurma olması ve bir, üç, beş gibi tek sayılı olması. Sonra namaza erken davranıp sabah namazını mahalle mescidinde kılarak bayram namazı için varsa namazgâha veya büyük câmiye gitmek; namaza giderken Ramazan Bayramı’nda içinden ve Kurban Bayramı’nda açıktan tekbir getirmek; dönüşte mümkünse başka yoldan gelmek; mü’minlere rast geldikçe gülyüzlü olmak ve tatlı söz söylemek; gücü yettiğince çok sadaka vermek menduptur.18

Ramazan bayramından önce yapılması ve unutulmaması gereken şey fitır sadakası vermektir. Fitır sadakası “Ramazan bayramına kavuşan ve temel ihtiyaçlarının dışında belli bir miktar mala sâhip olan müslümanların kendileri ve velâyetleri altındaki kişiler için yerine getirmekle yükümlü oldukları mâlî bir ibâdetdir.”

İbn Abbas (ra) diyor ki: “Rasûlüllâh (sav) sadaka-i fitrı oruçluyu boş ve anlamsız söz ve davranışların (kir ve pasından) arındırmak, hayâ dışı şeylerin (is ve izinden) temizlemek ve miskinlere yiyecek olmak üzere farz kıldı. Artık kim onu(bayram) namazından önce verirse o

makbûl bir sadaka olur; kim de (bayram) namazından sonra verirse o sâdece sadakalardan bir sadaka olur.”19

İbn Ömer’den (ra) şöyle dediği nakledilmiştir: “Şüphesiz Rasûlüllâh (sav) sadaka-i fitrın insanlar henüz (bayram) namazından çıkmadan önce ödenmesini emretti.”20

Yine İbn Ömer (ra) şöyle demiştir: “Rasûlüllâh (sav) Ramazan’dan Ramazan’a fakir ve muhtaçlara verilmek üzere fitr zekâtını müslümanlardan (nisâba mâlik olan) köle, hür, erkek, kadın, küçük ve büyük her kişi üzerine hurma veya arpadan bir Sa’ (olarak belirleyip) farz kıldı.”21

(Vallâhu a’lemü bi’s-Sevâb)

Ramazan Bayramı tüm Müslümanlara mübârek olsun. Allah (cc) hayırlara vesîle kılsın.

İbâdetlerimizin kabûlü dileğiyle...

Dipnotlar:

Bu makale, “Peygamberimizin Ramazan Günlüğü” Beyan yay. İst, 2002 isimli eserimizden özetlenerek hazırlanmıştır.

[1] Tecdîdi Sarih Tercemesi, VI, 312

2 Buhârî, Leyletü’l-Kadr, 5; Müslim, İtikâf, 7; Ebû Dâvud, Ramazan, 1; Nesâî, Kıyâmu’l-Leyl,17;

İbn Mâce, Sıyâm, 57; Müsned, VI, 41, 67, 68

3 Buhârî, İtikâf, 1; Muvatta, İtikâf, 6

4 Buhârî, Teravîh, 32; Muvatta, itikâf, 6

5 Buhârî, Kadir, 1

6 Bakara, 285

7 Buhari, Teheccüd,5

8 Kadir (97), 3

9 İbn Mâce, Duâ,5

10 İbn Mâce, Sıyam,58

11 Ebû Davûd, Salat, 239, Neseî, I’deyn, 1; Müsned, III, 103 178; Bilmen, Ö.N., Büyük İslâm

İlmihali (Akçağ), s.160

12 Buhârî, İydeyn, 4

13 Buhârî, İydeyn, 2 6

14 Musallâ, namaz kılınacak yer demektir. Hadisteki musallâ, yani namazgâh, Medine’de, mescid kapısına bin arşın uzakta bulunan geniş bir meydanın ismidir. Bayramlarda namaz mescidde değil, orada kılınırdı.

15 Müslim, Salâtu’l-Iydeyn, 9; Buhârî, İydeyn, 6

16 Müslim, Salâtu’l-Iydeyn, 4

17 Müslim, Salâtu’l-Iydeyn,1

18 Bilmen.Ö.N., a.g.e, s.149; Şürnbilâli, Meraku’f-Felah, İstanbul, 1327, 158

19 Ebû Dâvud, Zekât, 18; İbn Mâce, Zekât, 61

20 Buhârî, Zekât,74, 76; Müslim, Zekât,15, 22, 23; Ebû Dâvud, Zekât, 19, 20; İbn Mâce, Zekât, 21; Müsned, II, 21

21 Buhârî, Zekât,70, 71, 78; Müslim, Zekât,12, 13, 16; Ebû Dâvud, Zekât,18; İbn Mâce, Zekât,21; Dârimî, Zekât, 27